

HEGYMAGAS KÖRNYÉKÉN GYŰJTÖTT KABÓCA FAJOK (ARCHAEORRHYNCHA, CLYPEORRHYNCHA)

KOCZOR SÁNDOR

MTA ATK Növényvédelmi Intézet
H-1022 Budapest, Herman Ottó u. 15.
e-mail: koczor.sandor@agrar.mta.hu

KOCZOR, S.: *Archaeorrhyncha and Clypeorrhyncha species collected in the vicinity of Hegymagas.*

Abstract: In the vicinity of Hegymagas, the 12th Biodiversity Days scientific event took place in 2014 from 6th to 8th June. The objective was to collect the highest possible number of species in a designated area during this relatively short time period. In the present paper the results for Archaeorrhyncha and Clypeorrhyncha are presented, which were collected by sweep-netting, D-vac or were attracted by light. Altogether 8 Archaeorrhyncha and 59 Clypeorrhyncha taxa were collected.

Keywords: Archaeorrhyncha, Clypeorrhyncha, Cicadomorpha, Fulgoromorpha, faunistics

Bevezetés

Bár a kabócákat hagyományosan egységes csoportként kezelik, újabb vizsgálatok eredményei alapján nem monofiletikus csoport, a szipókás rovarok (Hemiptera) rendjén belül két önálló törzsfajlódási ágat képviselnek. Ezek az Archaeorrhyncha (=Fulgoromorpha) és a Clypeorrhyncha (=Cicadomorpha) alrendek. A legutóbbi fajlista alapján az Archaeorrhyncha alrendet Magyarországon 9 család 143 faja, a Clypeorrhyncha alrendet 5 család 396 faja képviseli (GYÖRFFY et al. 2009).

Jelen közlemény 2014 júniusában, a Biodiverzitás Napok keretében a Tapolcai-medencében, Hegymagas közelében végzett gyűjtések során előkerült kabócafajokról számol be.

Anyag és módszer

A gyűjtési terület a Dunántúli-domsághoz tartozó Balaton-medencében helyezkedik el, a Tapolcai-medence kistájban. A vizsgált terület két fő részre különült: a Felső-Kongó-mezőre és egy puhafa-ligeterdőre. A gyűjtési módszerek a fűhálós, kopogtatásos gyűjtés, motoros rovarszippantó (D-vac) és az éjszakai lámpás gyűjtés voltak. A gyűjtéseket 2014. június 6. és 8. között végeztük. A fogott egyedek mikroszkópos vizsgálata során, ha szükséges volt, genitália preparátumot készítettem.

Az anyag határozását RIBAUT (1952), HOLZINGER et al. (2003), valamint BIEDERMANN & NIEDRINGHAUS (2004) munkái alapján végeztem. A fajok elterjedésével kapcsolatban NICKEL & REMANE (2002) adatait, valamint az általuk alkalmazott kategóriákat használtam. Azon fajok esetében, amelyek az előbbi munkában nem szerepeltek, NAST (1972) munkáját vettem alapul.

Eredmények és megvitatás

A vizsgálatok során 8 Archaeorrhyncha (a hazai fauna nagyjából 5%-a) és 59 Clypeorrhyncha faj (a hazai fauna körülbelül 15%-a) került elő.

A fogott taxonok listája

ARCHAEORRHYNCHA

Caliscalidae

– *Ommatidiotus dissimilis* (Fallén, 1806)

Cixiidae (Recéskabócák családja)

– *Reptalus cuspidatus* (Fieber, 1876)

Delphacidae (Sarkantyúskabócák családja)

– *Chloriona unicolor* (Herrich-Schäffer, 1835)

– *Euides basilinea* (Germar, 1821)

– *Kelisia confusa* Linnavuori, 1957

– *Kelisia guttula* (Germar, 1818)

– *Kelisia praecox* Haupt, 1935

– *Ribautodelphax* sp.

CLYPEORRHYNCHA

Aphrophoridae

– *Aphrophora alni* (Fallén, 1805)

– *Aphrophora salicina* (Goeze, 1778)

– *Lepyronia coleoptrata* (Linnaeus, 1758)

– *Neophilaenus campestris* (Fallén, 1805)

– *Neophilaenus* sp.

– *Philaenus spumarius* (Linnaeus, 1758)

Cercopidae (Tajtékoskabócák családja)

– *Cercopis sanguinolenta* (Scopoli, 1763)

Cicadellidae (Mezeikabócák családja)

– *Allygidius atomarius* (Fabricius, 1794)

– *Anaceratagallia* sp.

– *Anoscopus serratalae* (Fabricius, 1775)

– *Aphrodes* sp.

– *Arocephalus languidus* (Flor, 1861)

– *Arthaldeus arenarius* Remane, 1960

– *Arthaldeus striifrons* (Kirschbaum, 1868)

– *Athysanus argentarius* Metcalf, 1955

– *Balclutha* sp.

– *Cicadella viridis* (Linnaeus, 1758)

- *Cicadula albingensis* Wagner, 1940
- *Cicadula flori* (J. Sahlberg, 1871)
- *Cicadula frontalis* (Herrich-Schäffer, 1835)
- *Cicadula persimilis* (Edwards, 1920)
- *Cicadula placida* (Horváth, 1897)
- *Cicadula quadrinotata* (Fabricius, 1794)
- *Deltocephalus pulicaris* (Fallén, 1806)
- *Emelyanoviana mollicula* (Boheman, 1845)
- *Empoasca decipiens* Paoli, 1930
- *Errastunus ocellaris* (Fallén, 1806)
- *Eupelix cuspidata* (Fabricius, 1775)
- *Eupteryx aurata* (Linnaeus, 1758)
- *Eupteryx calcarata* Ossiannilsson, 1936
- *Eupteryx cyclops* Matsumura, 1906
- *Eupteryx thoulessi* Edwards, 1926
- *Eupteryx urticae* (Fabricius, 1803)
- *Evacanthus acuminatus* (Fabricius, 1794)
- *Evacanthus interruptus* (Linnaeus, 1758)
- *Forcipata citrinella* (Zetterstedt, 1828)
- *Graphocraerus ventralis* (Fallén, 1806)
- *Jassargus obtusivalvis* (Kirschbaum, 1868)
- *Javesella* sp.
- *Limotettix striola* (Fallén, 1806)
- *Macropsis marginata* (Herrich-Schäffer, 1836)
- *Macrosteles sardus* Ribaut, 1948
- *Macrosteles sexnotatus* (Fallén, 1806)
- *Macrosteles viridigriseus* (Edwards, 1922)
- *Macustus griseus* (Zetterstedt, 1828)
- *Megophthalmus scanicus* (Fallén, 1806)
- *Metalimnus steini* (Fieber, 1869) sensu Anufriev & Emeljanov 1988
- *Mocuellus collinus* (Boheman, 1850)
- *Oncopsis flavicollis* (Linnaeus, 1761)
- *Planaphrodes bifasciatus* (Linnaeus, 1758)
- *Platymetopius* sp.
- *Populicerus* sp.
- *Psammotettix alienus* (Dahlbom, 1850)
- *Psammotettix confinis* (Dahlbom, 1850)
- *Psammotettix helvolus* (Kirschbaum, 1868)
- *Psammotettix slovacus* Dlabola, 1948
- *Rhopalopyx vitripennis* (Flor, 1861)
- *Turrutus socialis* (Flor, 1861)
- *Zyginidia pullula* (Boheman, 1845)

A gyűjtések során nem került elő védett kabócafaj. Hazánkban csupán két kabóca faj áll természetvédelmi oltalom alatt, ezek az énekeskabócák családjába (Cicadidae) tartoznak. Sajátos életmódjuk miatt az énekeskabócák ritkán kerülnek elő az általában alkalmazott gyűjtőmódszerekkel, a mostani vizsgálatok anyagában sem voltak énekeskabóca egyedek.

Ugyanakkor a fogott fajok közül említést érdemelnek az *A. arenarius* és a *M. sardus* mezeikabóca fajok, amelyeknek egyetlen korábbi előfordulását közölték Magyarországról, az előbbinek Szócéről, az utóbbinak Alsónémediből van adata (GYÖRFFY et al. 2009).

A vizsgálat során fogott fajok elterjedési adatait az **1. táblázat** tartalmazza. Természetvédelmi szempontból fontos megemlíteni, hogy behurcolt, invazív fajok nem kerültek elő a gyűjtések során.

1. táblázat: A fogott kabócafajok elterjedése NICKEL & REMANE (2002), valamint NAST (1972) munkái alapján

elterjedés	Archaeorrhyncha	Clypeorrhyncha
délkelet-európai	1	1
európai		9
euroszibériai	2	12
holarktikus		3
mediterrán		4
nyugat-palearktikus	2	5
szibériai	1	4
sztyeppi/kazah	1	2
transzpalearktikus		12

Köszönetnyilvánítás

Itt szeretném megköszönni Koczor-Bagarus Anitának, dr. Kondorosy Elődnek, Szabóky Csabának és dr. Szita Évának, hogy az általuk gyűjtött egyedeket rendelkezésemre bocsátották. Köszönet illeti dr. Fetykó Kingát, dr. Kovács Tibort és Magyarai Mátét az esemény megszervezéséért.

Irodalom

- BIEDERMANN, R. & NIEDRINGHAUS, R. (2004): Die Zikaden Deutschlands. – WABV Fründ, Westerwiesenweg, Germany, 409 pp.
- GYÖRFFY, Gy., KISS, B., KOCZOR, S. & OROSZ, A. (2009): Checklist of the fauna of Hungary. Volume 4. Hemiptera: Archaeorrhyncha, Clypeorrhyncha. – Hungarian Natural History Museum, Budapest, 79 pp.
- HOLZINGER, W. E., KAMMERLANDER, I. & NICKEL, H. (2003): Fulgoromorpha, Cicadomorpha excl. Cicadellidae. The Auchenorrhyncha of Central Europe. – Brill, Leiden-Boston, 673 pp.
- NAST, J. (1972): Palearctic Auchenorrhyncha (Homoptera), an annotated checklist. – Polish Scientific Publishers, Warsaw, 550 pp.
- NICKEL, H. & REMANE, R. (2002): Artenliste der Zikaden Deutschlands, mit Angabe von Nährpflanzen, Nahrungsbreite, Lebenszyklus, Areal und Gefährdung (Hemiptera, Fulgoromorpha et Cicadomorpha). – Beiträge zur Zikadenkunde **5**: 27-64.
- RIBAUT, H. (1952): Homoptères Auchenorhynques. II. (Jassidae). Faune de France 57. – Paul Lechevalier, Paris, 474 pp.

Received May 02, 2016

Accepted May 27, 2016